

טופס תצפית והערכה תפקודית

Functional Assessment Observation Form (FAOF)

תורגם על ידי נטליה קופצ'וב בהנחיית של ד"ר אליעזר אלחדף-אברג'ל

נלקח והותאם מתוך: <http://www.pent.ca.gov/frm/functobserv.pdf>

תוכנו של טופס תצפית והערכה תפקודית

טופס תצפית והערכה תפקודית מורכב משמונה חלקים עיקריים. עותק ריק של הטופס כלול בעמוד 7. טופס זה משלב בין מערכת רישום אירוע ויצירת השערה בנוגע לתפקוד ההתנהגות. הטופס וההנחיות למילוי הטופס נלקחו והותאמו מתוך הספר:

O'Neill, R. E., Albin, R. W., Storey, K., Horner, R. H., & Sprague, J. R. (n.d.). Functional assessment and program development for problem behavior: A practical handbook. Stamford, CT: Cengage Learning

חלק א: זיהוי / תאריכים

בחלק א' יש לציין מיהו האדם הנצפה ואת המועדים שבהם הנתונים נאספים. ניתן להשתמש בטופס יחיד לשם איסוף נתונים במשך מספר ימים.

טופס תצפית והערכה תפקודית

שם: _____ תאריך: _____

שם: _____ תאריך: _____

תאריך	שם	מספר	תצפיות		הערכה		הערות
			מספר	שם	מספר	שם	
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							
21							
22							
23							
24							
25							

חלק ב: מרווחי זמן (אינטרוולים)

חלק ב' מופרד לתאים, אשר יש להשתמש בהם כדי לתעד מרווחי זמן ספציפיים (מרווחי זמן של שעה, חצי שעה, 15 דקות). בחלק זה יש לציין את השעות והפעילויות שבהן התצפית מתקיימת. אלו יכולים להיות מסודרים במגוון דרכים, בהתאם לסדר היום של האדם. עבור תלמיד בית ספר למשל ניתן לחלק את התאים/אינטרוולים לפי שעות השיעורים והתוכן הנלמד (לדוגמה, 8:30-9:00, 9:00-9:50, 9:50-10:40, 10:40-11:30, 11:30-12:45, 12:45-1:00, ארוחת צהריים; 1:00-1:25, שיעור חשבון). לאדם בוגר בעל סדר יום פחות מובנה, יש לציין רשימה של פרקי זמן ברוכים (4:00-5:00; 3:00-4:00; 5:00-6:00) בהתאם להתנהגותו של האדם או ללוח הזמנים הטיפוסי שלו. ניתן לצפות באינטרוולים שונים על פי הצורך. לדוגמה, בשגרת הבוקר העמוסה נשתמש במרווחים של 15 דקות ואילו בשעות הערב כאשר בעיית ההתנהגות פחות נפוצה נצפה באינטרוולים של שתיים. השורה התחתונה בטבלה מיועדת לשם סיכום תדירות ההתנהגות.

טופס תצפית והערכה תפקודית

שם: _____ תאריך: _____

שם: _____ תאריך: _____

תאריך	שם	מספר	תצפיות		הערכה		הערות
			מספר	שם	מספר	שם	
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							
21							
22							
23							
24							
25							

חלק ג: התנהגויות

בחלק ג', יש למנות את ההתנהגויות שזיהית לצרכי צפייה ואיסוף נתונים. התנהגויות מטרה אמורות להיות אלה אשר זהו במהלך הראיונות עם האנשים הרלוונטיים. ניתן גם למנות התנהגויות חיוביות כגון: התנהגויות תקשורת נאותות, והתנהגויות אחרות שיש לך עניין בהן.

טופס תצפית והערכה תפקודית

אוצר הכוחות															
אוצר הכוחות															
מס' סדר	שם	מס' סדר	שם	מס' סדר	שם	מס' סדר	שם	מס' סדר	שם	מס' סדר	שם	מס' סדר	שם	מס' סדר	שם
1	המפקד	2	המפקד	3	המפקד	4	המפקד	5	המפקד	6	המפקד	7	המפקד	8	המפקד
9	המפקד	10	המפקד	11	המפקד	12	המפקד	13	המפקד	14	המפקד	15	המפקד	16	המפקד
17	המפקד	18	המפקד	19	המפקד	20	המפקד	21	המפקד	22	המפקד	23	המפקד	24	המפקד
25	המפקד	26	המפקד	27	המפקד	28	המפקד	29	המפקד	30	המפקד	31	המפקד	32	המפקד

חלק ד: גורמים מנבאים

בחלק ד', יש למנות את אותם אירועים או גירויים שזוהו בראיונות שלך כמנבאים פוטנציאלים להתרחשות התנהגויות המטרה. אירועים כאלה בדרך כלל מתקיימים או מתרחשים לפני או באותו הזמן עם התנהגות המטרה. הטופס מונה כבר מספר מנבאים אפשריים שנמצאו פעמים רבות בספרות המחקרית ובמחקרים קליניים אחרים כקשורים להתרחשותן של התנהגויות בעייתיות. אירועים אלו הן דרישות/בקשות, משימות קשות/מאתגרו, מעברים למקום אחר או מפעילות לפעילות, הפרעה באמצע פעילות (בד"כ מועדפת) והישארות לבד (ללא מתן תשומת לב). הטופס מכיל משבצות ריקות שמאפשרות לך להוסיף מנבאים נוספים שלא מופיעים בטופס. מנבאים אלו יכולים לכלול שמות של אנשים ספציפיים; פעילויות או מטלות מסוימות; ותנאים כגון רעש, שינויים בלוח הזמנים, או בלבול. ניתן גם להוסיף לרשימת המנבאים אפשרות של: "לא ידוע" או "לא ברור" כאשר בתצפית לא ניתן לזהות אירוע מסוים שעשוי להיות קשור להתנהגות הבעייתית.

טופס תצפית והערכה תפקודית

[illegible]

חלק ה': תפקוד משוער

בחלק ה', הצופה נדרש לציין את השערותיו הטובה ביותר בנוגע לתפקוד ההתנהגות בזמן התקרית הספציפית. במילים אחרות, בחלק זה יש ציין מדוע האדם התנהג באופן שהוא התנהג באותו הרגע. חלק זה כולל שני תחומים עיקריים: קבלת דברים רצויים ובריחה/ הימנעות מדברים לא רצויים. "דברים" הספציפיים שעשויים להיכלל בטופס תלויים במידע שהתקבל מהראיונות. עם זאת, כמו בחלק של הגורמים המנבאים, הטופס מציג מספר תוצאות שלרוב מתקשרות לבעיות התנהגות. תוצאות אלה כוללות

1. קבלת תשומת לב, פריטים או פעילויות ספציפיים (ניתן למנות רשימת פריטים ספציפיים או פעילויות), וגירוי עצמי

עמודה עבור "לא ידוע" כלולה עבור מצבים שבהם המתצפתים לא בטוחים לגבי הפונקציות האפשריות של ההתנהגות הנצפית.

חלק ו': התוצאות בפועל

חלק ז': הערות

טופס תצפית והערכה תפקודית

שם: _____

תאריך התחלה: _____ תאריך סיום: _____

מס' תצפית	הערות	התנהגויות	מובאים	קביעות התנהגויות		התאמה	הערות
				התנהגויות	התאמה		
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							
21							
22							
23							
24							
25							

חלק ח': רישום תאריך ואירוע

השורות עם המספרים בחלק ח' נועדו לסייע לצופה לעקוב אחר מספר האירועים בהם הופיעו בעיות התנהגות והימים שלאורכם נצפו אירועים אלו. המספרים נועדו להראות כל אירוע עם אחד או יותר בעיות ההתנהגות.

טופס תצפית והערכה תפקודית

שם: _____

תאריך סיום: _____

תאריך התחלה: _____

מספרים	התנהגויות	מבאים	קליטת הפונקציה		תוצאות בפועל	אירועים
			קבלה/הישג	בריחה/הימנעות		
1	דרישה/בקשה	דרישה/בקשה	דרישה/בקשה	דרישה/בקשה	דרישה/בקשה	דרישה/בקשה
2	משימה קשה	משימה קשה	משימה קשה	משימה קשה	משימה קשה	משימה קשה
3	שינוי/מעבר	שינוי/מעבר	שינוי/מעבר	שינוי/מעבר	שינוי/מעבר	שינוי/מעבר
4	הפסקה	הפסקה	הפסקה	הפסקה	הפסקה	הפסקה
5	לכיד ופיקוח	לכיד ופיקוח	לכיד ופיקוח	לכיד ופיקוח	לכיד ופיקוח	לכיד ופיקוח
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						
25						
סה"כ						
אירוע/מקרה						
תאריך/יום						

טופס תצפית והערכה תפקודית

שם: _____

תאריך סיום: _____

תאריך התחלה: _____

מספרים	התנהגויות	מבאים	קליטת הפונקציה		תוצאות בפועל	אירועים
			קבלה/הישג	בריחה/הימנעות		
1	דרישה/בקשה	דרישה/בקשה	דרישה/בקשה	דרישה/בקשה	דרישה/בקשה	דרישה/בקשה
2	משימה קשה	משימה קשה	משימה קשה	משימה קשה	משימה קשה	משימה קשה
3	שינוי/מעבר	שינוי/מעבר	שינוי/מעבר	שינוי/מעבר	שינוי/מעבר	שינוי/מעבר
4	הפסקה	הפסקה	הפסקה	הפסקה	הפסקה	הפסקה
5	לכיד ופיקוח	לכיד ופיקוח	לכיד ופיקוח	לכיד ופיקוח	לכיד ופיקוח	לכיד ופיקוח
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						
25						
סה"כ						
אירוע/מקרה						
תאריך/יום						

שלב	שליבים בהכנת טופס תצפית והערכה תפקודית ואיסוף הנתונים
2.2	1. כתוב פרטים מזהים כלליים ומועדי התצפיות (חלק א'). 2. רשום את משכי הזמן והפעילויות / הסביבות בהן יתבצעו התצפיות בעמודה השמאלית של הטופס (חלק ב'). 3. רשום רשימת ההתנהגויות למעקב (חלק ג'). 4. רשום את גורמי הרקע (setting events) ו / או אירועים מקדימים מידיים שעשויים להיות רלוונטיים בסעיף גורמים מנבאים (חלק ד'). 5. רשום את כל הפונקציות האפשריות הנוספות של ההתנהגויות, במידת הצורך בחלק התפקוד המשווער (חלק ה'). 6. רשום את התוצאות בפועל, אשר בדרך כלל מופיעות לאחר התרחשות ההתנהגות (חלק ו').

אופן מילוי הטופס :

כאשר אירוע בעייתי (אירוע בו מופיעה לפחות בעיית התנהגות אחת) מתרחש, יש לסמן בחלק ח' בטופס את הספרה 1 על מנת לתעד ולזהות בעתיד את המקרה הראשון בו הופיעו בעיות התנהגות.

אירוע/מקרה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
תאריך/ים																									

לאחר מכן, יש לציין תחת כל העמודות : התנהגות, גורמים מנבאים, פונקציה ותוצאות מהם הגירויים/התנהגויות שהופיעו באותו האירוע באמצעות כתיבת הספרה אחת.

מק/ים	ספרות לפני אחרים	ירידה על השולחן	עקבות	דרישה/בקשה	משימה קשה	שינוי/מעבר	הפניה	לד (ללא תשומות לד)	מראה	כל	גוש	תשומות כל	פריט רצוי/פעילות	גורוי עצמי	דרישה/בקשה	פעילות ()	אדם	אחר/לא ידוע	התעלמות/חסימת תגובה	שם תגובה : (אם יש)	דבר לא חסר במרחק (אם יש)	הערה/הערות	
8:50-9:35 קריאה	1	2	1	1	1			2	1			2			1					1			

כל אירוע חדש שמתחיל יתועד על ידי סימון המספר העוקב הבא. (הספרה 2 תשמש להופעתו של האירוע הבעייתי השני, הספרה 3 לאירוע השלישי, וכן הלאה).

לאחר שאירוע הסתיים אין להשתמש באותה הספרה פעם נוספת.

כאשר ביום מסוים הרישום מסתיים, ניתן לתחום את כל האירועים הבעייתיים שהתרחשו באותו היום ולציין בשורה למטה את התאריך :

אירוע/מקרה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
תאריך/ים	1.1.2017																								

במהלך איסוף הנתונים של היום למחרת, התקרית הראשונה תירשם על- ידי המספר הבא בשורה (6 בדוגמה מעלה) ולאחר מכן, הרישום ימשיך עם המספרים העוקבים הבאים (7,8,9,10...).

השימוש במספרים לתיעוד אירועים בעייתיים, מאפשר לקשר מנבאים ספציפיים, פונקציות ותוצאות להתנהגויות ספציפיות. אם אותו גיליון נתונים יישמש לאיסוף נתונים בימים מרובים, ציון התאריכים יאפשר לזהות אילו תקריות מופיעות באיזה ימים. מידע מסוג זה יכול להועיל כאשר מתקיימים דפוסי התנהגות מסוימים בזמנים מסוימים שיש לזהותם.

שלב ב' במילוי הטופס :

1. כאשר אירוע בעייתי מתחיל :
 - א. יש לרשום את הספרה הראשונה מתוך שורת הספרות בחלק ח' בטופס שעדיין לא נעשה בה שימוש תחת העמודה והשורה הרלוונטית בחלקים ב' ו-ג (זמן והתנהגות).
 - ב. יש לרשום את אותו המספר בעמודות המנבאים, פונקציות ותוצאות.
 - ג. לאחר מכן יש לסמן את הספרה המתאימה בחלק ח'.
 - ד. לבסוף יש לכתוב הערות במידת הצורך בעמודת ההערות.
2. אם התנהגויות המטרה אינן מתרחשות במהלך התצפית : יש לכתוב את ראשי התיבות של הצופה בעמודת ההערות ולהוסיף הערות במידת הצורך – על מנת שיהיה ברור כי נעשתה צפייה אך לא הופיעו התנהגויות.

בעמוד הבא ניתן למצוא דוגמה לתצפית שנעשתה באמצעות טופס תצפית והערכה תפקודית. גוי נצפה במשך יומיים (ב-16/3 וב-17/3), במהלך התצפית נרשמו 17 אירועים סך הכול (ראו בשורת האירועים בתחתית הטופס). נצפו שלוש בעיות התנהגות : סטירות שהופנו כלפי אחרים, יריקות על השולחן וצעקות. לטבלה נוספו שלושה גורמים מנבאים שהם סייעים בכיתה שעזרו לגוי : מרשה, ביל וגיוש. התוצאות בפועל היו חסימה או הכוונה חזרה לפעילות או התעלמות. עמודת הזמן מראה את לויז בית הספר (שעות + מקצועות לימוד) והזמנים בהם התקיימו תצפיות.

נתוני התצפית מציגים דפוסים ברורים בהופעת התנהגויות המטרה. הסתכלו על האירוע הראשון שבו מעורבות בעיות ההתנהגות. האירוע הראשון קודד בספרה 1. האירוע הראשון הכיל סטירות כלפי אחרים וצעקות של המתנהג (הספרה 1 רשומה בשתי העמודות האלו בטבלה). ההתנהגות מתרחשת כאשר מופיעה דרישה או בקשה בזמן שיעור קריאה (הספרה 1 מוצגת בשורה של 50 עד 8: 35 עד 9). מרשה עבדה עם גוי (ראה את הספרה 1 מתחת לשם: מרשה) הפונקציה הייתה לברוח מהדרישה או הבקשה. בחיפוש אחר תבנית כוללת, אנו רואים שסטירות כלפי האחרים (נרשמו 12 אירועים ביומיים) וצעקות (9 התרחשויות ביומיים) התרחשו לעיתים קרובות יחדיו, אבל לא תמיד (ראה אירועים 3, 4, ו-5). ממצאים אלו מצביעים על כך ששתי ההתנהגויות מפיקות את אותה התוצאה בכיתה ושימשו את אותה הפונקציה. הפונקציה עבור שתי ההתנהגויות הוא לברוח מן הדרישות/בקשות. שימו לב שבתאריך ה-17/3 התנהגות צעקה הופיעה פעם אחת בעצמה ללא גירויים מקדימים (ראה את האירוע מקודד בספרה 16). הגורם המנבא היה משימה קשה והתגובה של התלמיד הייתה בריחה מן המשימה הקשה. התוצאה הייתה התעלמות מהתנהגות הצעקה. בשאר האירועים בהם הופיעו התנהגויות של סטירה וצעקה, התוצאות היו חסימת התנהגות אוויריית התנהגות חזרה למשימה. נראה כי הפונקציה של התנהגות היריקה על השולחן אשר נצפתה 4 פעמים, היא תשומת לב. הגורם המנבא להתנהגות זו הייתה עבודה עצמית (ללא תשומת לב). עמודת ההערות מספקת מידע נוסף לאירועים 2, 10, ו-14. למרות שהפונקציה המשוערת הייתה תשומת לב, המורים התעלמו מהתנהגות היריקה על השולחן, לפחות במהלך התצפית.

טופס תצפית והערכה תפקודית

שם: _____ גוי: _____ תאריך התחלה: _____ 16/03 _____ תאריך סיום: _____ 17/03 _____

זמן/ים	התנהגויות					מנבאים								קליטת הפונקציה		תוצאות בפועל						
	סטיות כלפי אחרים	יריקה על השולחן			עצות	דרישה/בקשה	משימה קשה	שינוי/מעבר	הפרעה	לכד (ללא תשומת לב)	מראה	ביל	גויז	קבלה/ הישג	בריחה/הימנעות							
																						תגובות: (אם שום דבר לא קרה במרווח הזמן). כתוב בראשי תיבות.
8: 50-9: 35 קריאה	1 11		2 10		1 11					2 10	1 11					2 10				1 11		
9: 40-10: 25 אומנות	4 12 5 13				4 12 5 13					4 12 5 13	4 12 5 13					4 12 5 13				4 12 5 13		
10: 30-11: 15 מוסיקה																						M.P
11: 20-12: 05 מתמטיקה	6 7		14		6 7					14	6 7		6 7			14				6 7		
12: 05-12: 30 הפסקה																						B.W
12: 30-1: 40 אנגלית	8 15				8 15						8 15		8 15							8 15		
סה"כ	9		4		13																	
אירוע/מקרה	1 5	2 4	3		6	7 8 9 10 11 12 13 14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25					
תאריך/ים																						

טופס תצפית והערכה תפקודית

שם: _____

תאריך התחלה: _____ תאריך סיום: _____

	התנהגויות					מנבאים										קליטת הפונקציה		תוצאות בפועל										
																קבלה/ הישג				בריחה/הימנעות								
זמ/ים						דרישה/בקשה	משימה קשה	שינוי/מעבר	הפרעה	לבד (ללא תשומת לב)					תשומת לב	פריט רצוי/פעילות	גירוי עצמי			דרישה/בקשה	פעילות ()	אדם		אחר/לא ידוע			תגובות: (אם שום דבר לא קרה במרווח הזמן). כתוב בראשי תיבות.	
סה"כ																												
אירוע/מקרה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25			
תאריך/ים																												